

HRVATSKI *glasnik*

Godina XVIII, broj 12

20. ožujka 2008.

cijena 100 Ft

Foto: Bernadeta Blazetin

Sestričenje u Pomurju

Komentar

Ne bi škodilo malo poniznosti

Zavirivši preko televizije u događaje proslave državnog praznika, opet mi se „digao tlak“. Izgleda da mi, mađarski državljani, nijedan praznik ne možemo dostojno proslaviti. Neki od građana praznik smatraju prilikom da svoje neljudske osobine iskazuju, a političari da za svoju stranku pridobiju još pristaša. Njihovi govori nisu usmjereni na to da se oduži povijesnim velikanima za njihova djela radi napretka države, nego da se i slavna povijest iskoristi u političarevu slavu.

Opet razmislih kako se može to «postići» da i čelni ljudi bez ikakva nadzora guraju sebe u prvi plan, ističući samoga sebe bez ikakvog traga poniznosti. Nije li to smiješno? Političar ionako je u središtu pozornosti, čemu treba to i sam naglasiti?

Današnja su vremena zaboravila što znači poniznost, jer se svugdje u javnosti čuje „ništa nećeš postići ako se ne guraš, ako se ne boriš da budeš među prvima“ itd.

Da bi provirili u uzročnike, često se spominje nisko samopoštovanje i samopouzdanje, pa da bi se to izbjeglo, treba se gurati u prvi plan. Problem nastaje samo onda kada ljudi počnu sebe jako poštovati, pa pretjeruju. Sve što o sebi govore, služi tome da ih prikaže u najljepšem svjetlu. Čak postoje tečajevi kako treba napuhavati životopis, radi povećavanja izgleda za zapošljavanje. Nakraj tu će biti prevaren?

Danas poniznost ima negativnu konotaciju, prizvuk, obično se misli na jadnu, slabu i pasivnu osobu, što se nekada drukčije smatralo.

Prema stručnjacima poniznost i danas bi trebala biti na popisu vrlina, jer je ustvrđeno da su ponizne osobe objektivne, točno vide sebe i druge, svjesne su svoje uloge u svijetu, ali i uloga drugih. Promatra svijet u cjelini i ne stavlja sebe u središte. Nema potrebu predstavljati se boljom nego što doista jest. Vidi svoje jake strane, ali i svoje mane. Otvorena je za nove zamisli, ne iskrivljuje informacije kako bi popravile sliku o sebi.

Koliko bi bio jednostavniji svijet kada bi ljudi imali u sebi malo poniznosti, svatko bi lakše pronašao svoje mjesto, bilo bi sretnije i zadovoljnije, ne bi trebao se živcirati da će saznati za varku, ne bi se trebalo prikrivati iza povijesnih ličnosti, a pravi stručnjaci bi dospjeli na odgovarajuće dužnosti, a ne samo takvi koji su uspjeli napuhati svoj životopis.

Možda ne bi škodilo malo poniznosti ni u Parlamentu, jer kako kažu stručnjaci, ponizne osobe točno vide sebe i druge, svjesne su svoje uloge u svijetu.

beta

„Glasnikov tjedan“

U Velikom smo tjednu, tjednu muke i uskrsnuća. Isus je na blagdan Cvjetnice ušao na magarcu u Jeruzalem, a ozareno mnoštvo pozdravljalo ga je maslinovim i palminim granama kako bi ga uskoro napustilo. U Nedjelji muke Gospodinove slavimo mi, kršćani, najveća otajstva vjere, Isusovu muku, smrt i uskrsnuće. Promišljamo nad rečenicama „Ljubi Boga Oca svoga svim

srceom svojim, svom dušom svojom, svim umom svojim! Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe!” U ovoj tjednome broju Hrvatskoga glasnika, pomalo svečanijem od uobičajenih, pomalo drugačijem, poštovani čitatelju, pripremili smo niz napisa u blagdanskome ozračju. U ozračju Uskrsa, blagdana nade, buđenja novog života. Hrvatski su pjesnici kroza stoljeća pisali i pišu prekrasne stihove, hrvatsku uskrsnu liriku koju sam i ja često iščitavala u danima korizme. Stoga bi ih željela na trenutak podijeliti s vama. I na neki način i Vama poželjeti dio razmišljanja o vrijednostima koje čovjeka čine upravo čovjekom, a Boga Bogom.

Tako je pjesnik Mak Dizdar napisao prekrasne stihove: «Ni život ni smrt ne

pripada meni / Ja sam tek onaj koji je u sjeni / Onog što u vremenu se / Ovremeni». Ivana Brlić-Mažuranić pak pjeva: «Ne, moj svijet nije raka / Oko koje život kruži, / Moj je svijet polje silno. / Raspupalo, rascvjetalo, / Na kom Bog se sa mnom druži.» Vladimir Nazor u svom «Via crucis omnium peccatorum miserrimi», u prvoj postaji koju naslovljuje Sudeenje, pjeva ovako: «Da, kriv sam –

ruke, Pilate, ne peri. / Krv moja ne će ostati na tebi / Svog Judu ja sam nosio u sebi, / A nevjeru u svojoj radah vjeri.»

Križni put našega života obilježava sumnja koju najbolje karakterizira pitanje: «Je li uskrsnuo, jesi li doista uskrsnuo, Gospodine?» Nemojmo sumnjati, vjera je pokretač svih naših aktivnosti, svih naših snova i nadanja, vjerom možemo mijenjati svijet i samoga sebe. Sjetimo se svih naših Uskrsa, djetinjstva i vrtova, svih naših postaja s kojih smo hrabro kročili dalje vjerujući. Na tome putu pomogao nam je Krist koji je ovih dana još jednom uskrsnuo. Ovim riječima i razmišljanjima sretan Uskrs želim u ime uredništva Hrvatskoga glasnika svim našim čitateljima.

Branka Pavić-Blažetin

Uskrsna jaja šokačkih Hrvata u Santovu

Šaranje i bojanje uskrsnih jaja, izrađivanje pisanica raznim tehnikama, duga je tradicija i u mnogim našim hrvatskim naseljima u Mađarskoj. Nekoliko tkalja u Santovu još i danas ukrašava uskrsna jaja, nekada zvana „drtavice“ po materijalu koji je bio sastavni dio ukrašavanja. Za razliku od pisanica, šokački Hrvati u Santovu ukrašavanje rade od materijala koji se koristi za tkanje, izradu rukotvorina i nošnje. Ispuhana jaja ukrašavaju se srebrom, šljokama i raznobojnim vrpčama, a zahtijevaju spretne ruke i domišljatost. Tako ukrašena jaja za Uskrs krase domove, blagdanske stolove naših Hrvata, darivaju se poljevačima i u drugim prigodama.

Aktualno

Usmjeravanje programa na obljetnicu Nikole Šubića Zrinskog

U Čakovcu je 4. ožujka održana 25. sjednica Mješovitog odbora za suradnju Međimurske županije s pomurskim Hrvatima. Na sjednici su bili nazočni članovi iz Međimurja, mađarskog te slovenskog Pomurja. Prihvaćeno je objavljivanje biltena u kojem će biti predstavljena sva naselja, članovi Mješovitog odbora, te njihov godišnji plan programa za 2008. godinu. Povodom obilježavanja 500. obljetnice rođenja Nikole Šubića Zrinskog Sigetskog Odbor će neke od svojih programa usmjeriti toj temi.

Sjednicu Mješovitog odbora otvorio je Marjan Varga, predsjednik Odbora, pozdravljajući sve nazočne, među njima Vesnu Haugu, savjetnicu međunarodnih odnosa kod županije.

Glavne točke dnevnoga reda bile su: program rada za ovu godinu i izrada biltena suradnje, koji će biti proširen s osnovnim pokazateljima svake općine i sredine koje su zastupljene. Obradit će se sredina lendavskog područja iz Slovenije, Pomurja iz Mađarske te donjomeđimurske općine sve do Svetog Martina.

Preloga u Lendavi, što je naišlo na izvrstan prijam i uskoro se u Prelogu očekuje predstavljanje lendavskih kulturno-umjetničkih društava. U tom je povezivanju također pomogao Odbor.

Mješoviti je odbor posredovao i u susretu kaniškog i preloškog dekana. Károly Flisar, dekan iz Kaniže, izrazio je želju stupiti u dodir s dekanom donjomeđimurskog dekana Antunom Hoblajem. To je bilo prethodno upoznavanje, a uzvratni je susret dogovoren u Kaniži poslije Uskrsa. Tada će biti riječi i o mogućnosti povremenih hrvatskih

bilten predstave. Posredstvom Odbora Zrinska će garda održati proširenu sjednicu u Serdahelu s predsjednicima općina, ustanova, gdje će svi koji imaju neke institucije vezane uz ime Zrinskog moći naznačiti što očekuju od Zrinske garde, povijesne postrojbe.

Dogovoreno je da će najesen Odbor održati sjednicu u Keresturu u okviru Dana Nikole Zrinskog, a jednako tako se dogovaralo oko logorovanja djece u Keresturu, u koji tabor očekuju djecu i iz donjomeđimurskih mjesta.

Predsjednica kaniške Hrvatske manjinske samouprave Marija Vargović najavila je Kulturnu smotru zalskih Hrvata, koja će se prirediti 6. travnja, i pozvala članove Odbora.

Džonino Kutnjak, član Odbora iz Slovenije, predsjednik Hrvatskoga kulturnog društva Pomurje iz Lendave, predstavio je hrvatsku zajednicu tog područja:

Naše je društvo staro tri godine, osnovna mu je djelatnost sačuvanje hrvatske kulture, tradicije i jezika. Pokušali smo okupiti Hrvate u društvo, imamo svoj časopis, svoju web-stranicu, sastajemo se mjesečno, a mjesečno imamo i priredbe. Godišnje imamo tri velika koncerta u Lendavi na kojem gostuju kulturna društva iz Hrvatske, imamo izlete, piknike, godišnju skupštinu i hrvatski bal.

U Lendavi ima oko tisuću Hrvata. Naziv Pomurje širi je pojam, podrazumijeva Hrvate i iz drugih mjesta: Gornje Radgone, Murske Subote, Ljutomera i Radenaca.

Tražili smo potporu Međimurske županije glede učenja hrvatskog jezika u Lendavi, pa su nam savjetovali da se uključimo u rad Odbora, gdje smo vrlo zadovoljni prihvatom, gdje su naši planovi uzeti ozbiljnim i mi pokušamo ispuniti planove.

Podučavanje hrvatskog jezika u Lendavi započelo je u siječnju, preko toga pokušavamo pronaći program za mlade. Lendava je višenacionalna sredina, i mi smo jako zadovoljni što je učenje hrvatskog jezika bilo i medijski vrlo dobro popraćeno.

U Sloveniji Hrvati nisu priznati kao nacionalna manjina, djelujemo na razini kulturne zajednice.

Odrasli još dobro govore hrvatski, ali problem su djeca jer kajkavski govor sličan je slovenskome. Hrvati se jako brzo odnarođuju i taj problem pokušavamo riješiti sa školom kako bi djeca mogla naučiti hrvatski književni jezik.

Beta

Sjednica Mješovitog odbora

Ove se godine obilježava petstota obljetnica rođenja Nikole Šubića Zrinskog i Odbor će njoj posvetiti neke svoje programe. Održat će se sat spomena na Zrinske u dvorcu Zrinskih, gdje je i muzej Međimurja. Predsjednik je izvjestio nazočne o tome da Mješoviti odbor dviju država raspravlja o izdavanju fotomonografije Zrinskog na četiri jezika.

Darko Radanović, odgovoran za izlaženje biltena, u kratkim je crtama govorio o njegovu izgledu i zamolio članove da u što kraćem roku dostave građu koja još nedostaje. Bilten će se tiskati u takvoj nakladi da svaka općina dobije najmanje deset primjerka.

Načelnik Preloga i predsjednik Hrvatskoga kulturnog društva Pomurje iz Lendave izvjestili su Odbor o predstavljanju KUD-a iz

misa u Pomurju. Članovi iz Lendave izvjestili su Odbor o provedbi projekta uvođenja hrvatskog jezika u osnovnu i srednju školu. U podučavanje je uključeno 60 učenika, a već od iduće školske godine hrvatski jezik zbog velikog interesa postavili bi kao izborni predmet. Tijekom sjednice istaknut je problem nastavka gradnje mosta između Kotoribe i Kerestura. Zaključeno je da Odbor nadležnim ministarstvima pošalje zaključak kojim bi se potaklo sklapanje bilateralnoga sporazuma na državnoj razini i na taj način pospješilo ostvarenje projekta za koji su dosada (za projektnu dokumentaciju) odobrena sredstva iz programa Interreg IIIA.

Odbor će iduću sjednicu održati 27. ili 28. ožujka u Lendavi, kako bi članovi upoznali tamošnje područje te da se Odbor i novi

Međunarodni znanstveni skup Hrvatski Kupido

U organizaciji Hrvatske samouprave budimpeštanskog II. okruga i Katedre za slavističku filologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta «Loránd Eötvös», u Budimpešti, 6. ožujka, pod naslovom Hrvatski Kupido održan je trinaesti po redu međunarodni znanstveni skup. Naime, prvi znanstveni Spomen-skup o Matiji Petru Katančiću održan je u organizaciji Hrvatske manjinske samouprave II. okruga grada Budimpešte u povodu obljetnice rođenja i smrti te 200. obljetnice njegova imenovanja za profesora Peštanskoga sveučilišta, u Budimpešti 30. studenoga 1995. godine.

Običaj je u nas, na Filozofskom fakultetu u Budimpešti, da se svake godine organiziraju međunarodni znanstveni skupovi. Prije smo, u tijesnoj suradnji s Hrvatskom samoupravom grada Budimpešte, više puta organizirali znanstvene skupove koji su bili posvećeni raznim temama. Na njima su se prije svega pojavili stručnjaci koji su se bavili kroatističkim pitanjima. Taj se običaj i sada nastavlja. Međutim, za razliku od prijašnjih, obljetničkih skupova, sa suorganizatorom smo se opredijelili za vječnu temu koja je možda na prvome mjestu u ljudskom bitku. Otuda i taj naslov – Hrvatski Kupido u jeziku u književnosti, u narodnoj predaji. Hvala Bogu, na naš poziv mnogi su se sa svojim uskim znanstvenim područjima odazvali – rekao je u svom uvodnom slovu predstojnik Odsjeka za slavističku filologiju narečenoga sveučilišta Stjepan Lukač.

Zatim je predsjedatelj skupa, pozdravio nazočne uzvanike, studente, goste i predavače, među inima i predsjednika Hrvatske državne samouprave Mišu Heppa, prodekana Ferenc Pála i ravnatelja Filološkog instituta za slavistiku i baltistiku Lászla Jászai. Skup su pozdravili Ferenc Pál, László Jászai (na ruskom jeziku), predsjednik Mišo Hepp, predsjednica Hrvatske samouprave grada Budimpešte Anica Petreš-Németh te predsjednik Hrvatske samouprave budimpeštanskog II. okruga Stipan Vujić.

Na kraju svečanog otvaranja predsjedatelj Stjepan Lukač, akademiku Istvánu Nyomárkayu predao jedan luk sa strijelom (u umjetnosti spominjano sredstvo malog polubožanstva u liku krilatog dječaka s lukom, kod Grka spominjanog boga ljubavi Erosa, a kod Rimljana pak boga ljubavi Amora) da se, zatreba li, radi opomene određene vremenske trajnosti izlaganja, da se „kaštiguju” i muški i ženski izlagači u „zadnjicu”.

Naime, luk sa strijelom je na koncu znanstvenoga skupa imao i simboličnu namjenu, bio je svečano dodijeljen najvršnjoj temi odnosno, predavaču.

Prvi među predavačima na temu Književno, kodificirano i komunikacijski prihvatljivo u standardnom jeziku, bio je svima nama poznati prijatelj, voditelj Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta zagrebačkoga sveučilišta, Marko Samardžija.

Predstojnik Odsjeka za kroatistiku i slavistiku pečuskoga Sveučilišta „Janus Pannonius”, Ernest Barić govorio je O lascivnim (dvosmislenim) riječima i izazovima u hrvatsko-mađarskim, mađarsko-hrvatskim dvojezičnim rječnicima, a akademik, István Lőkös ovoga se puta pripremio izlaganjem uspoređivanja Balassi, Menčetić i Kupido. Folklorist, Vilmos Voigt predavao je (na mađarskom jeziku) pod naslovom Hrvatske perspektive istraživanja narodnoga pjesništva mađarskog znanstvenika, folklorista Imrea Katone. Izlaganje ravnatelja Županijskog muzeja „Savaria” u Sambotelu, etnografa Šandora Horvata na latinskom je glasilo: Amor sanctus traditione croatica in Hungaria – Sveta ljubav Hrvata u Mađarskoj.

Nakon kraće stanke, uz predsjedavanje Janusza Banczerowszkoga, uslijedilo je izlaganje akademika, Istvána Nyomárkaya na temu Seksus–genus. István Víg izložio je obrađenu temu Funkcija pridjeva u dubrovačkoj ljubavnoj lirici. Njega je slijedio predstojnik Filozofskog fakulteta osječkoga sveučilišta, Goran Rem s temom Tijelo i tekst. Lektor Hungarološkog instituta u Zagrebu, István Ladányi održao je predavanje (na mađarskom jeziku) pod naslovom Ljubav kao interpretacijska ponuda u Slamnigovu romanu Bolja polovica hrabrosti.

Posljednja predavačica prijepodneva, odnosno drugoga dijela simpozija bila je s Filozofskog fakulteta zagrebačkoga sveučilišta, Tatjana Pišković koja je priopćila temu Dvoredne imenice u hrvatskome standardnom jeziku.

Nakon stanke, u popodnevnom prvom dijelu skupa, uz predsjedavanje Marka Samardžije, prvo predavanje je imao Krešimir Mićanović s Filozofskog fakulteta zagrebačkoga sveučilišta na temu Štokavski i hrvatski standardni jezik. Predavanje Helene Sablić-Tomić s osječke Umjetničke akademije imalo je naslov Ima li ljubavi u suvremenoj hrvatskoj književnosti. Etnograf, Ernő Eperjessy upoznao je nazočne sa Svadbenim erotičkim simbolima i igrama Hrvata u Zalskoj županiji (na mađarskom jeziku), a također etnograf, Đuro Franković u svom izlaganju govorio je o Erotici u podravskim hrvatskim pripovijetkama.

Uz kraću stanku, pod predsjedavanjem Gorana Rema, prvo predavanje na temu Mađarice u hrvatskoj književnosti – laka žena ili femme fatale održao je Dinko Šokčević s Odsjeka za kroatistiku i slavistiku pečuskoga sveučilišta. Stjepan Blažetin s Odsjeka za kroatistiku i slavistiku pečuskoga sveučilišta, izlagao je na temu Jedna žena, dvije ili koliko? govoreći o stručnosti prevođenja djela mađarskog književnika Pétera Eszterházya. Jolán Mann s Filozofskog fakulteta zagrebačkoga sveučilišta, imala je predavanje pod naslovom Hungarike u Krležinoj korespondenciji, iznijevši pisma koja je velikanu hrvatske književnosti upućivao mađarski prevoditelj Kálmán Dudás. Ádám Walkó sa Slavističke filologije Filozofskog fakulteta Sveučilišta „Loránd Eötvös” sazeo je svoje izlaganje naslovljeno: Hrvatski libido kroz kratke priče, a predzadnja izlagačica skupa, studentica kroatistike Orsolya Kálec predstavila se sa svojim predavanjem Mađarske spisateljice u noćnome životinjskom vrtu.

Na koncu ovogodišnjega međunarodnog znanstvenog skupa Hrvatski Kupido čuli smo predavanje Stjepana Lukača: Krležin krvavi trolik: Žena, Smrt i Lira.

Skrenuta je pozornost svim predavačima da se rukopisi njihovih izlaganja – radi pripreme za tisak – pošalju najkasnije do 31. svibnja 2008. god. na: slovenika@free-mail.hu.

Završnicu dana za sve goste, slušatelje i predavače označilo je ju budimpeštanskoj Hrvatskoj osnovnoj školi i gimnaziji upriličeno predstavljanje, promoviranje knjiga, izdanja naših tuzemnih nakladnika, Slavističke katedre Sveučilišta «Loránd Eötvös» u Budimpešti, Nefitnog poduzeća za kulturu, informativu i izdavačku djelatnost Croatica Kht. te Hrvatske sveučilišne naklade iz Zagreba.

Na početku promoviranja Stjepan Lukač je najizlagačici Tatjani Pišković predao simboličnu trofejnu nagradu Luk sa strijelom.

Marko Dekić

Manjine izradile prijedloge za parlamentarno zastupstvo

Manjine su izradile jedinstveno stajalište za rješavanje svoga parlamentarnog zastupstva, što je pravobranitelj (ombudsman) Kállai predao Vladi. Prijedlozima se regulira postavljanje kandidata, izborni postupak i tijek glasovanja.

Parlamentarni pravobranitelj nacionalnih i etničkih manjina još lani u rujnu sazvao je II. manjinski okrugli stol u čijem radu sudjeluju predstavnici 13 nacionalnih i etničkih manjina kako bi izradile zajedničke prijedloge za svoje parlamentarno zastupstvo.

Prijedloge su izradili zato da Parlament još u ovom sazivu može udovoljiti svojim pravnim obvezama. Parlament već više od desetljeća i pol čini propust povrede ustava, tako manjinskim zajednicama nije omogućeno da na institucionalan način sudjeluju u radu zakonodavstva – reče uz ostalo pravobranitelj manjina Ernő Kállai za Mađarsku novinsku agenciju (MTI).

Prema izrađenome planu s pravom na biranje i izbor imali bi oni članovi manjinskih zajednica koji imaju biračko pravo i navedeni su na manjinskome biračkom popisu sastavljenom u te svrhe. Imenik bi bio objavljen javnosti, a odbor za sastavljanje biračkog popisa imao bi pravo ocijeniti je li prijavljena osoba član manjinske zajednice. Na taj bi se način moglo izbjeći da se registrira bez stvarnog identiteta radi zlorabe biračkoga prava.

Po riječima manjinskoga pravobranitelja, liste bi mogle postaviti manjinske udruge (stranke), za to je potrebna vlastoručnim potpisom ovjerena preporuka deset posto birača s biračkog popisa, ali najmanje 500 birača.

Za svaku pojedinu manjinu izborni okrug

bila bi cijela zemlja s obzirom na to da 13 nacionalnih i etničkih manjina živi raspršeno.

Prema obavijesti manjinskoga pravobranitelja, birači uzeti na birački popis (imenik), osim glasovanja na pojedinačnog kandidata, mogli bi glasovati ili na manjinsku listu, ili na područnu stranačku listu.

Manjinski birači raspolažu s dva glasa, dakle moraju se odlučiti žele li podupirati da do mandata dođe kandidat manjinske liste ili stranački kandidat područne liste. Na manjinsku listu može glasovati samo birač koji je na manjinskome biračkom popisu. Manjinski birač pak može odlučiti i tako da neće glasovati na manjinsku listu, nego na područnu. Sukladno tome može preuzeti glasački listić za manjinsku ili područnu listu. Manjinski birač svoje političke preferencije može izraziti glasovanjem na kandidata pojedinačnoga biračkog okruga. Dakle, pravo na slobodno izražavanje svojega političkog uvjerenja neće biti okrnjeno ni onda ako glasuje na manjinsku listu, i tako neće moći podupirati područnu stranačku listu – objasnio je Ernő Kállai.

Prijedlog koji je usuglašen s državnim manjinskim samoupravama, manjinski pravobranitelj Ernő Kállai predao je Ferencu Gémesiu, stručnom tajniku Ureda predsjednika Vlade odgovornom za manjinsku politiku, da koncepciju predloži Vladi.

Izvor: MTI

BUDIMPEŠTA – Folklorni ansambl Luč i Plesni ansambl budimpeštanske hrvatske škole Tamburica u nastupajućem razdoblju, kako je uredništvo Hrvatskoga glasnika izvijestio umjetnički ravnatelj Folklornog ansambla Luč, zaslužni umjetnik Antun Kričković, čekaju brojni nastupi. Nakon što je početkom ožujka u HOŠIG-u otvorena prigodna izložba fotografija u povodu 20 godina postojanja Folklornog ansambla Tamburica, iz kojeg i Luč već godinama regrutira svoje članstvo, Tamburica je nastupila u učeničkom domu Kós Károlya na susretu manjina, a predviđa se nastup Folklornog ansambla Tamburica pod ravnanjem Marije Silčanov za 5. travnja na državnomu dječjem festivalu plesnih društava u Čepelju, te će Plesni ansambl Tamburica nastupiti i 27. travnja na plesnom festivalu u Budimpešti. Veliki plesni događaj dogodit će se u organizaciji Hrvatske samouprave XVI. okruga 24. svibnja kada će se u Kazalištu Erzsébet-liget proslaviti cjelovečernjim programom 20 godina postojanja Folklornog ansambla Tamburica. Uz njih tijekom večeri nastupit će i Folklorni ansambl Luč te Pučki pivači iz Novoga Vinodolskog. Folklorni ansambl Luč već se priprema i za Pečuške ljetne igre, u okviru kojih će 14. i 15. lipnja imati cjelovečernji nastup na tekijiskim ruševinama, a sprema se i za nastup na Ljetnim igrama grada Senandrije 21. lipnja. Od 5. do 15. srpnja Luč se sprema na desetodnevnu turneju po Hrvatskom primorju. Bit će gosti grada Novoga Vinodolskog i imat će svakodnevne nastupe u samom gradu i naseljima njegove okolice te nastup na tradicionalnome berbeno-karnevalskom slavlju u Novome Vinodolskom.

Od rujna počinju probe i radovi na pripremama za proslavu velikog jubileja. Naime, 2009. godine Folklorni ansambl Luč slavi 50 godina svoga postojanja. Ali ne samo to nego će se slaviti i 80 godina rođenja glasovitoga koreografa Hrvata u Mađarskoj Antuna Kričkovića. Ova se slavlja i programi predviđaju za svibanj 2009. godine.

POGAN – U tom selu već desetak godina djeluje Ženski hrvatski pjevački zbor „Poganske snaše”. Stasom i glasom te prekrasnom narodnom nošnjom one izazivaju divljenje ma gdje se pojavile i nastupile. Ovih dana marljivo vježbaju i spremaju se za nastup u Kukinju. Naime, pozvali su ih Kukinjčani da kao gosti svojim nastupom obogate samostalnu večer KUD-a Ladislava Matuška koja će se održati u Kukinju 24. ožujka s početkom u 18 sati.

PEČUH – U sjedištu Hrvatske samouprave Baranjske županije 17. ožujka održana je redovita sjednica hrvatskoga zastupničkog tijela. Kako nas je obavijestio predsjednik samouprave Mišo Šarošac, na dnevnom je redu bio niz aktualnosti među njima i okviri proračuna za 2008. godinu čija se konkretizacija od županijske samouprave očekuje ovih dana. Za nadati se kako ćemo i ove godine dobiti potporu, bar u visini lanjske, naglasio je Mišo Šarošac. Naime, lani županijska samouprava Hrvatskoj županijskoj samoupravi dodijelila je potporu od dva milijuna forinti, što je uz državnu normativu bio okvir u kojem smo mogli ostvariti niz sadržaja, ali i zadržati nešto sredstava u svojim pričuvama, naglasio je Mišo Šarošac.

KUKINJ – U organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave te uz potporu mjesne samouprave, u Kukinju se na drugi dan Uskrsa, 24. ožujka, s početkom u 18 sati u seoskom domu kulture priređuje samostalna večer pjevača, plesača i svirača Društva „Ladislav Matušek” iz Kukinja. Društvo, koje je utemeljeno prije osam godina i počelo djelovati kao Mješoviti pjevački zbor Ladislava Matušeka, posljednjih je godina nadraslo ovo selce. Sve je privlačnije biti članom Društva koje danas ima i pjevačku sekciju, i orkestar, i plesnu sekciju. Oni nastupaju po mnogim našim krajevima u Mađarskoj, po cijeloj Baranjskoj županiji, a veoma često i u matičnoj domovini Hrvatskoj. Tko ih je jednom vidio na pozornici, nije ostao ravnodušan prema izvornosti koju oni dočaravaju svojim nastupom. U Društvu je velik broj članova upravo iz Kukinja, ali tu je i više plesača iz Semelja, potom članovi iz Pečuha, Mišljena. Ovih dana Društvo poziva kukinjsku mladež da se učlani u nj. Bit će tome prilike i prigodom cjelovečernjeg nastupa 24. ožujka. Na čelu Društva je neumorni Ivo Grišnik, načelnik sela Kukinja, koji ne žali ni glasa, ni truda, a ni svoje harmonike. Probe su redovite, nema da se izostane, a i nakon probe nastavlja se druženje oko hrvatske riječi.

SEMELJ – U organizaciji tamošnje Mjesne samouprave i uz potporu Hrvatske samouprave sela te u suorganizaciji sa šaroškom mjesnom samoupravom, u Semelju se 4. ožujka priređuje proglašenje rezultata u natjecanju vina semeljskih i šaroških vinogradara. Kao i svake godine, na natjecanje se očekuje velik broj kvalitetnih uzoraka crnih i bijelih vina. Za kulturno-umjetnički program i zabavu nakon proglašenja rezultata pobrnut će se Mješoviti pjevački zbor Ladislava Matušeka iz Kukinja i njihov sastav te plesači Društva „Ladislav Matušek”, od kojih je velik broj njih upravo iz Semelja.

Moje mišljenje...

Privid ili stvarnost

Nedavno je na sjednici Skupštine Hrvatske državne samouprave jedan od članova izrekao mišljenje kako je organiziranost Hrvata u Mađarskoj samo privid, ona je površna, iza čega ne stoji ništa. Nisam siguran je li to izrečeno doslovce ovim riječima, ali bez dvojbe ovim smislom. Oštre riječi, kritične, koje neki neće, niti mogu prihvatiti, a drugi će se bez zadržke složiti s njima. Mislim da su Hrvati u Mađarskoj doista dobro organizirani, ali je upitna povezanost s ljudima na terenu, u našim naseljima, što je nemoguće bez jakog članstva, redovitih susreta, izbornih skupština, izvješća o radu i planovima. K tome, mnogi koji bi se mogli i morali uključiti, nisu aktivni, bilo da im to ne pada ni na kraj pameti (pitanje je samo zašto), bilo da im nije omogućen ulazak u odgovarajuće društvene krugove (pitanje je ima li uopće toga).

Mislim da to i nije najbitnije jer svatko vidi i ocjenjuje na svoj način, postoji pravo na slobodno, i različito mišljenje.

Međutim, spomenuta ocjena otvara jedno znatno važnije i bitnije pitanje koje je uostalom posljedica odnosa manjinskih samouprava i civilnoga društva.

Može se sporiti je li zadaća državne manjinske samouprave podupiranje civilnih udruga, kulturno-umjetničkih društava i drugog, može se ocijeniti da nedostatak veće materijalne potpore dokazuje da ne postoji organiziranost. Bilo kako bilo, ne može se osporiti, mislim da je to većinsko mišljenje u krugu manjinskih, pa i hrvatske zajednice, da su civilne udruge nakon uvođenja sustava manjinskih samouprava na neki način izgubile na značaju, s druge pak strane umrtvljene, i to ponajprije mislim financijski. No, s druge strane, istina je i to da civilne udruge u nas ne znače isto što i u razvijenim demokratskim društvima. Prije svega civilne udruge su nevladine udruge, one ne ovise o državnom financiranju, pa su time i jače, i neovisnije, i financijski i djelovanjem, u zastupanju interesa i izražavanju mišljenja.

U našem slučaju čini se da manjinske samouprave nisu uzroci takvom položaju civilnoga društva, ali unatoč tome imaju više nego veliku odgovornost da im pomognu.

Zakon o pravima nacionalnih i etničkih manjina izrijekom kaže da «manjinska lokalna samouprava održava veze s manjinskim udruagama, drugim organizacijama te s njima može sklapati sporazume o suradnji. Lokalna manjinska samouprava u okvirima svojega djelokruga podržava aktivnosti samoinicijativnih udruga građana, surađuje s tim zajednicama. Kada je u pitanju ostvarenje kulturne autonomije, misli se na ostvarivanje kolektivnih prava, među kojima se ističu prava u svezi s osnivanjem i održavanjem obrazovnih, kulturnih i prosvjetnih ustanova. Bez institucionalnog zaleđa nema ni kulturne auto-

nomije, kaže se, vjerujem posve opravdano, a to su Hrvati u Mađarskoj dokazali svojim projektima od santovačke hrvatske škole, preko svoje izdavačke kuće, do kulturnog središta i odmarališta u Vlašićima na otoku Pagu.

Stoga manjinske samouprave kao birana tijela koja djeluju u okviru javne uprave obavljaju znatno odgovorniju zadaću, imaju točno određene zadaće i djelokrug, koje ne mogu zaobići, niti pomaganje civilnih udruga. Kako nema kulturne autonomije bez ustanova, tako nema odgoja i nastave hrvatskoga jezika bez naših škola, izdavaštva bez naših izdavačkih kuća, prosvjete bez naših prosvjetnih domova, zavičajnih zbirki bez muzeja, tako nema ni društvenog života bez naših civilnih udruga, kulturnog života bez kulturno-umjetničkih društava, športskog života bez športskih klubova.

Konačno se u navedenoj kritičnoj ocjeni može otkriti određena doza nezadovoljstva, bez sumnje dijelom opravdana, ali i nedozrela izazovima vremena i društva koje bi trebalo biti aktivnije na svim područjima našega života. Opet imaju istinu i oni koji kažu da su manjinske samouprave umrtvile civilne udruge. Dok manjinske samouprave imaju petočlana vijeća, zajamčena sredstva putem državne potpore za djelovanje, odnosno od ove godine i za obavljanje svojih javnih poslova, civilne udruge imaju, ili bi barem trebale imati, brojnije i aktivnije članstvo, ali nemaju odgovarajuća sredstva. Osim toga njihov je značaj i rad pao u sjenu, baš zbog skromnijeg položaja, i političkog i financijskog.

Naša krovna civilna udruge, Savez Hrvata u Mađarskoj, već nekoliko godina nema snage za rješavanje pitanja članstva, ne nalazi putove do svoga članstva, ali je istina da se i članstvo ne aktivizira dovoljno. Državna potpora, godišnje dva i pol milijuna, dovoljna je za vegetiranje. Pitanje je gledišta, jesu li za to krivi zastupnici manjinskih samouprava, državne samouprave i Saveza Hrvata u Mađarskoj, ili pak nedovoljno aktivni članovi. O tome svi mi imamo mišljenje, doduše često posve oprečna. Ali bismo jednom doista trebali razriješiti pitanje, koje se ne može riješiti bez otvorene rasprave, ponuđenih alternativa.

Stipan Balatinac

Slavimo te, Kriste, i blagoslivljamo te jer si svojim Svetim križem otkupio svijet

Isus se žrtvovao, umro je na križu da bi pomirio ljude koji su sagriješili protiv Boga i protiv drugih ljudi. Kada je Bog uskrisio Isusa, Bog je pomirio grešne ljude sa sobom.

Po suboti, u osvit prvoga dana u tjednu, dođe Marija Magdalena i druga Marija pogledati grob. I gle, nastade žestok potres jer anđeo Gospodnji siđe s neba, pristupi, otoktrlja kamen i sjede na nj. Lice mu bijaše kao munja, a odjeća bijela kao snijeg. Od straha pred njim zadrhtaše stražari i obamriješe.

Anđeo progovori ženama: „Vi se ne bojte! Ta znam: Isusa Raspetoga tražite. Nije ovdje! Uskrsnu kako reče. Hajde, vidite mjesto gdje je ležao pa pođite žurno i javite njegovim učenicima da uskrsnu od mrtvih. I evo, ide pred vama u Galileju. Ondje ćete ga vidjeti. Evo, rekoh vam.”

One otiđoše žurno s groba te sa strahom i velikom radošću otrčaše javiti njegovim učenicima. Kad, eto, im Isusa ususret!

Reče im: „Zdravo!”

One polete k njemu, objuče mu noge i ničice mu se poklone.

Tada im Isus reče:

„Ne bojte se! Idite, javite mojoj braći da pođu u Galileju! Ondje će me vidjeti!

Mt 28, 1-10

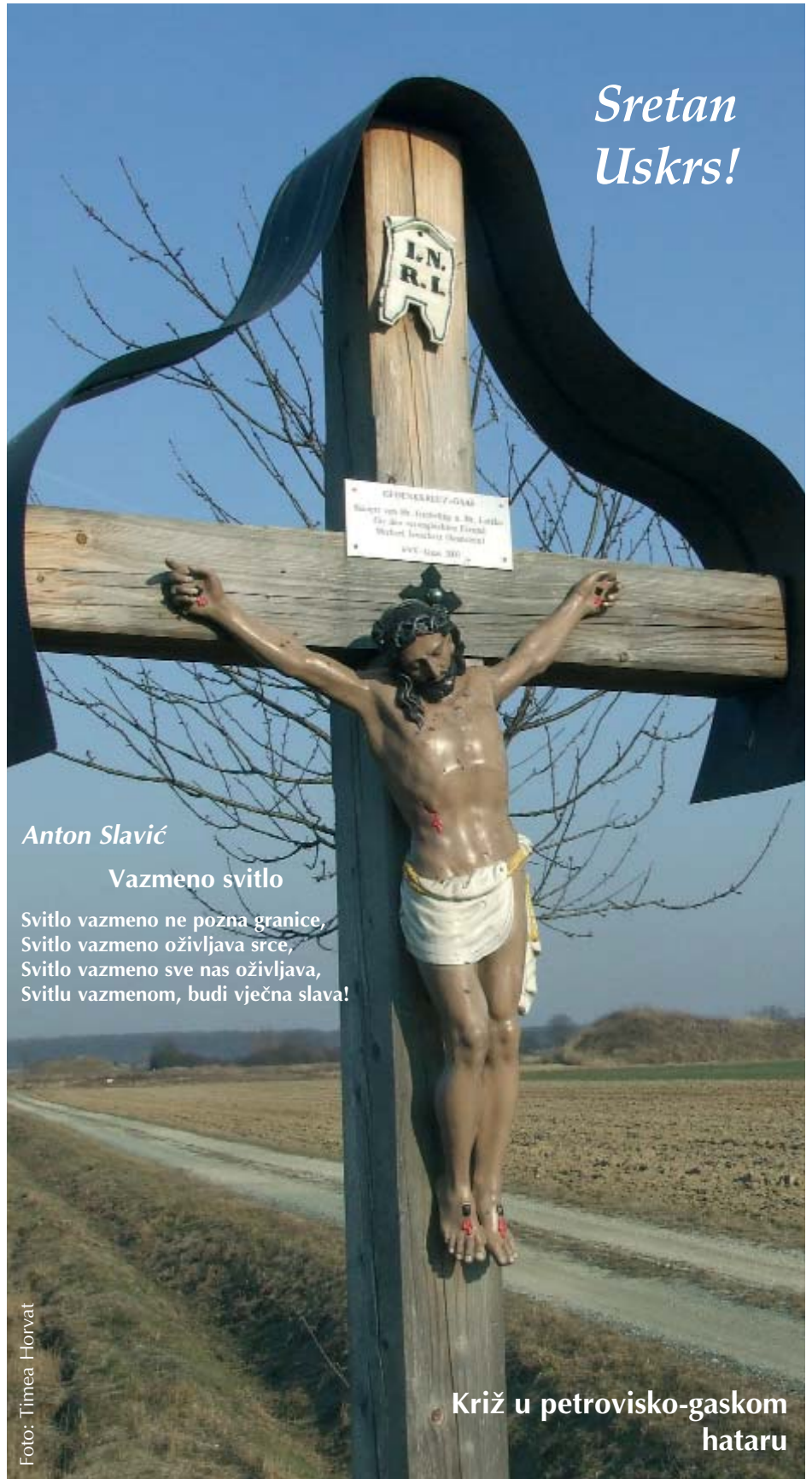
Etimologija i nazivlje Uskrsa

Uskrs je nastao od riječi *uskrsnuti* koja vuče korijene iz praslavenskoga u kojem je glagol *krsnuti značio rasti i razvijati se. Prefiksacijom *uz-* dobiven je praoblik od kojeg se razvio današnji hrvatski glagol.

Drugi naziv, Pasha, češći je u drugim povijesnim konotacijama. Hebrejska riječ pasah značila je prolaz (prolaz Židova kroz pustinju nakon 40 godina) preuzeta je iz grčkoga.

Naziv Vazam osim Uskrsa obuhvaća cijelo sveto trodnevlje: Veliki petak, Veliku subotu i Uskrs, ali često sužavaju samo na nedjelju – Uskrs.

Jedan od najstarijih izvora koji govore o Uskrsu jest Pashalna homilija iz 2. stoljeća koju je napisao Meliton Sardski. Sokrat Skolastik u 4. stoljeću govori da je slavljenje Uskrsa nastalo iz mjesnog običaja, ali govori i to da je slavlje ipak bilo općenito, samo su pojedinosti vezane uza nj bile ograničene na neko mjesto.

*Sretan
Uskrs!*

Anton Slavić

Vazmeno svitlo

*Svitlo vazmeno ne pozna granice,
Svitlo vazmeno oživljava srce,
Svitlo vazmeno sve nas oživljava,
Svitlu vazmenom, budi vječna slava!*

Foto: Timea Horvat

**Križ u petrovsko-gaskom
hataru**

Vazmeni običaj iz Gradišća: iskanje Boga

Vazam je najveći kršćanski svetak, na kojega se pripravljamo korizmom. Korizma počinje s Pepelnicom i drži se do Velikoga petka. U 40 dani molitvom i postom se približavamo Jezusu, ki se je za nas mučio, krv točio i na križu je umro. U Veliki tajedan nas pelja Cvićnica (Macicna nedilja). Na ov dan je došao Jezus u Jeruzalem, kade su mu ljudi palmami i maslinovimi grančicama mahali. Veliki četvrtak nas spominja na Zadnju vičeru. Zamuknu zvoni, ča znači da nitko ništ nije rekao za njegovo spasenje. Na Veliki petak nimamo sv. maše. Liturgijska i spovidska tišina nas spominja na Jezuševu muku i na smrt na križu. Jezuševomu goristajanju se radujemo na Vazmenu nedilju, ujutro, a po najnovijem, jur na Veliku subotu, navečer. Na sv. maši zazvonu zvoni, idemo na prošeciju, a zatim dajemo posvetiti vazmeno jilo: šunku, jaja, kruh, kolač, hren i sol. Radujemo se tomu da je Jezuševu goristajanje pobijedilo grih i smrt.

Uz Vazam se vežu mnogi simboli i običaji. Na Cvićnicu macice nosimo posvetiti u crikvu. Škrebetari škrebeću dokljeg su nimi zvoni. Ki još imaju mogućnost, domaću šunku nosu posvetiti u crikvu da se familija kod vičere skupa veseli jilom i pilom, Jezuševomu goristajanju. A naše veselje i s darovanjem kanimo pokazati, zvećega dicit. Zeci doprimu u gnjazda – u vrt ili u hiže – jaja i zečiće od čokolade. Pofarbana jaja/pisanice nam polipšaju sobe, obišeno na macicne grančice.

Medjutim, živi još jedan stari običaj med kiseškimi Hrvatima, a to je iskanje Boga, ku tradiciju najdulje čuvaju Undanci. Po informacija 80-ljetošnje tete Agnjice (udovice Jožefa Paraga) znam da su undanski muži negda na Vazmenu nedilju u zori prošli na lapte da važgu kupce koje su prije načinjili od trešća i drugih poljskih otpatkov. Ova svitlost je dala znak ženama da se ganu va cimitor. Pretpjevačica, predmolitvenica u crikvi – kao što je bila i teta Nemet – je zvala jačkami i molitvom u cimitor žene Boga iskati. U cimitoru su pak svi kod groba svojih pokojnih molili za goristajanje. Kako i neke druge tradicije, tako i ova se je malo prominila, modernizirala. Danas već i na Undi muži i žene skupa išću Boga u cimitoru. Na Vazmenu nedilju jutro rano u četiri ura u crikvi se

Vjerski spomenik na Undi

najdu ljudi da poslije maše skupa prođu u cimitor Boga iskati. Tamo važgu stare i već nepotribne drivene križe i vijence pokojnih. Skupne jačke i molitve diču Jezuševu goristajanje. Sve gušće je u pravici i mali agape, kot ča je ponudjenje žganoga i vina.

Ovu pravicu su naši Hrvati u okolici Kisega kasnije prikzeli od Undancev. U Hrvatskom Židanu, po riči Zite Horvat, na Vazmenu nedilju u ranu zoru, tako oko dva ura, prođu ljudi u tišini va crikvu, odanle na cimitor, Boga iskati. Ljudi molu najprlje pri grobu, a potom se vratu u crikvu, kade svaki sam moli. U Židanu šunka se posveti na Vazmenu nedilju ujutro u pol sedmoj (kad se već Židanci vratu domom iz undanskoga bogaiskanja), i po kratkoj litaniji se prekine post, se smi već šunka jisti.

Undanski vjerski običaj je bio primjer i za kiseške Hrvate. Po batrenju Undanca Šandora Petkovića, već peto ljeto išću Boga vjerniki ovoga varoša kod kalvarije, kade u cijeloj korizmi imaju vjerski žitak. Nedilju ujutro u četiri se najdu ljudi kod crikve Sv. Emerika i zajedno idu do briga kalvarije. Skupna molitva je pelja od štacije do štacije, kade si nažgu jednu po jednu sviču. U Samotnjakovom vrtu (Remete kert) podažgu tamo pripravljeno kiće, i okolo ognja jaču vazmene jačke do zore, do izlaska sunca. Onda si želju jedan drugomu blažene vazmene svetke uz Štefanićevo vino. Neka Bog da da ova pravica i u Kisegu nastane pravi običaj – mi je rekao Kisežan Mihály Gyarmati.

Marija Fülöp-Huljev
(Foto: Tiho)

Djeca u Serdahelu čuvaju Isusov grob

Trenutak za pjesmu

Vladimir Pavlović

Getsemani

Imati vrt s maslinama,
to silno žudi moja duša.
Pa kad je žalost bolno takne,
nek u njem zdvojna samoću kuša.

Imati vrt otajstven, zelen,
svoj zagasiti Getsemani,
gdje mogu zazvat u osami:
Eloi, lama sabakthani!

To želim kad me žalost svlada
i kad sam u omći od tjeskobe;
kad oznojim se smrtnim znojem
sred neke ledne mračne sobe.

Vjera u Kristovo uskrsnuće temelj je nade u vječni život

Isusovo uskrsnuće jedinstven je dan u povijesti čovječanstva jer tada se dogodio najveći i temeljni događaj iz kojeg izvire i raste kršćanstvo: Krist je pobijedio smrt. Život slavi pobjedu nad smrću. Kristovo uskrsnuće se zbilo u određeno vrijeme povijesti, no ono nadilazi ovozemaljsku povijest. Uskrsnuće svojom božanskom veličinom uvodi u beskonačnu i blaženu vječnost sve one koji se svojim životom, vjernošću i dobrotom na zemlji ugrađuju u Krista Uskrsloga. Uskrsli Krist i danas upućuje svijetu svoj pozdrav „Mir vama!“. Neka taj pozdrav dopre u svaku obitelj.

Uskrсни običaji u crkvi, u obitelji i rodbini

Pripreme započinju već na:

Veliki četvrtak

Veliki četvrtak dan je spomena na Isusovu Posljednju večeru, koju je prije muke proslavio sa svojim učenicima, kad je njima ostavio trostruki dar: prvi dar je euharistija, tj. misa i pričest, drugi je dar svećeništvo u Crkvi, a treći je simbolička pouka o važnosti bratske ljubavi.

Na taj dan svećenici u mnogim crkvama neposredno podsjećaju na Isusovu pranje nogu apostolima tako što i sami peru noge dvanaestorici muškaraca, tzv. „apostola“. Kako kroz dane Svetoga trodnevlja ne zvone crkvena zvana, uvriježio se običaj da muška djeca idu naseljem pa drvenim čegrtaljkama označuju vrijeme jutarnje, podnevne i večernje molitve „Anđeo Gospodnji“, te vrijeme početka crkvenih slavlja.

Prekršćanskog je podrijetla običaj šibanja. Kršćanski sadržaj tom je običaju dan u Dalmaciji gdje se na Veliki četvrtak, a negdje u sve dane Svetoga trodnevlja, udara šibama po crkvenim klupama tako dugo dok se ne izlome, a čin se naziva „tući barabana“, pa naziv podsjeća na Barabu, sudionika Isusova suđenja pred rimskim upraviteljem Poncijom Pilatom.

Veliki petak

Veliki petak je spomen-dan Isusove muke i smrti. Spomen u crkvi sadrži tri dijela. Prvi je Služba riječi koja uključuje izvještaj o Isusovoj mucu evanđelista Ivana, Isusova „ljubljenog učenika“, a završava svečanom molitvom vjernika. Drugi je dio Klanjanje

krizu s ljubljem križa i pjevanjem tužaljki. Treći pak dio bogoslužja jest sveta Pričest. Osobito je dojmljivo klanjanje križu i ljubljenje križa. Vjerski sadržaj duboko je obilježio taj dan postom, molitvom i osobitom ozbiljnošću koja se izražavala odlazanjem na Isusov grob, podignut u crkvama. Taj „grob“ bi redovito čuvali „stražari“, tj. mladići, članovi bratovština i crkvenih društava pa i vatrogasci.

Velika subota

Velika subota dan je Isusova počinka u grobu. No, prije pola noći slavi se Isusovo uskrsnuće, tzv. Vazmenim bdijenjem. Ono počinje blagoslovom vatre ispred crkve, a zatim slijedi povorka i pozdrav uskrsnoj svijeci koja predstavlja Krista, biblijska čitanja koja razotkrivaju svu povijest spasenja, blagoslov krsne vode te misa za proslavu uskrsnuća. Sve te sastavnice Vazmenoga bdijenja nemaju odjeka u pučkim običajima, ali se u njima prije svega očituje blagoslov ognja i proslava događaja uskrsnuća. Narodni velikosubotnji običaj o obnovi kućne vatre u najužoj je vezi s prvim crkvenim obredom na Veliku subotu, naime blagoslovom vatre pred ulaznim vratima u crkvu. Blagoslov vatre podsjeća na gorući grm iz kojega je Bog govorio izraelskom vodi Mojsiju i otkrio svoje ime: „Ja sam koji jesam“. Od te vatre svećenik pali uskrsnu svijecu koja označava uskrsloga Krista.

U sjeverozapadnoj Hrvatskoj čest je običaj uskrsnih krijesova – vuzmenki.

Slavljenje Uskrsa

Uskrs je središnji događaj povijesti spasenja i kao navještaj vlastitoga uskrsnuća. Stoga ga slave svojim okupljanjima u crkvama, nastavljaju ga slaviti u svojim domovima, a narodni običaji upozoravaju na to kako se nekoć, a još i danas, slavi u javnosti. Samo ime blagdana puno je poruke jer upozorava na veliki preobrat u Isusovu životu koji nije završio smrću na križu. Uskrs naglašava dvostruku poruku: ističe sam događaj uskrsnuća jer Isus je živ, a bio je mrtav; zatim upozorava da njegovim uskrsnućem počinje novi poredak, novi život za ljude; za sve one koji se krste, jer oni postaju dionicima Isusove sudbine.

Odjek slavljenja Uskrsa u javnosti potvrđuju nekadašnji i suvremeni uskrsni običaji: npr. uskrsna jaja, uskrsni krijesovi, ophod tzv. raspetnika, blagoslov jela, šibanje i polijevanje vodom, sklapanje posestrimstva te uskrsna kola. Ti običaji, ako i imaju prekršćansko podrijetlo, bitno su uvjetovani slavljenjem Uskrsa i danas podsjećaju na Uskrs. Brojem su uskrsni običaji siromašniji od božićnih, ali su crkveniji od njih. Temeljno im je usmjerenje povećati slavljenje Uskrsa, posebno obiteljsko blagovanje, a žele i potaknuti na uskrsno čestitanje i tako obnoviti dobre odnose među rođacima, susjedima i ostalim bližnjima. Običaj sklapanja posestrimstva znak je uskrsnoga kršćanskog bratstva među ljudima pa ima duboku socijalnu poruku i vrijednost.

beta

Bogatstvo...

**Undanski škrebetari
1960-ih ljet**

Uskrs kod hrvatskih pjesnika

Hrvati su svoju vjeru potvrđivali nizom pučkih običaja i umjetničkim kiparskim, slikarskim i književnim ostvarajima. Najveći katolički blagdan, Kristovo uskrsnuće, snaga i svjetlo Uskrsa nikog ne ostavlja ravnodušnim, tako ni pjesnike. U hrvatskoj književnosti od 15. stoljeća do današnjeg dana možemo pronaći ostvarenja s tematikom Uskrsa.

Ljubven plač Deve Marije

Glasom zove, ruki dviže,
da bi bila križu bliže.
Semo sinak, semo k majci,
semo sinak na rastanci.
Dajte mi ga skoro,
Dajte mi ga!
Ne krsmajte mi ga skoro dati,
ja sam njega tužna mati.

Mrtva sina prijemaše,
k srdašcu ga pritiskaše.
Vse mu rane celivaše,
slzami je opiraše.
Po krili ga prostiraše,
vsa se nad njim rasčinjaše.
Sama tako govoraše:
Slatki sinu govori mi,
svoju majku (s) ruku primi.
Govori mi slatki sinu,
zač od majke tako minu?
Čim te sinak potvoriše
da mi te tako umoriše?
Drage sestre i vlastele,
tuge su me gorke splele.

(Nepoznati glagoljaš – ulomak)

Molitva uskrsnom Spasitelju

Molim se Tebi, koji si poslao proljetne
kiše
na more... i stvorio to sunce što grije.
da se obraduje proljetos svatko, koji je
tužan,
da se bar kroz suze nasmije.

Da se pričeste Tobom svi koji su hladni,
(iako to ničim, ah ničim zavrijedili nismo),
da se sjete svojih oni, za koje se davno ne
zna,
da doma pišu pismo.

Da se sjete svi bolni, dok zvona i potoci
zvone,
A proljeće novo prolazi gorom i dolom,
Da se uznesenje nad svoje vlastito tijelo
Otkupljuje samo bolom.

Ivo Lendić

Kad sunce razbije stakla

Moje su misli stale, a želje idu
odriješenih konopa i pune vjetra.

Tko da podreže krila,
kad su nevidljiva?

Mi ćemo sigurno večeras klonuti,
i skinuti prašinu s nogu,
a u jutro, kad sunce razbije stakla
na put će nas ptice krenuti,
u susret našem Bogu.

Antun Bonifačić

Smrt

Zemlja je smrtnim sjemenom posijana
Ali smrt nije kraj jer smrti zapravo i nema
I nema kraja Smrću je samo obasjana
Staza uspona od gnijezda do zvijezda

Mak Dizdar

Sneg pred Vuzem

Pun glavonolkah je lug,
puna fijolicah trava,

kaj se je zmislio taj sag,
da si sad pak poprava
Zemlja od sna se budi,
čekaju pupki na grani,
noć si slavička želi,
sunčeca toploga dani.
Zime je bilo vre dost
v mesece kmične i duge,
vsaki veselja bi štel,
dost nam je zime i zuge.
Vuzem pred vratmi je vre,
on se i v srcu nam javlja,
kaj će sad zima i sneg,
Vuzem se suncem pozdravlja!

Dragutin Domjanić

O Uskrsu

O Uskrsu bilo, kad ustade
Spas.
Od zlata drhće ravnina.
Kroz uzdah lijeva zvona se
glas.
U slavu Božjega sina.
Svuda naokolo sveti pokoj i
mir.
Sad gle iz pitomih sela
Na puteve vrvi šir i šir
Hrvatica povorka bijela.
Na puteve vrvi hrvatski puk.
Sve radosno obraz mu blista,
Zvonova seoskih slijedeći
zvuk
Pobrzala svjetina čista

August Šenoa

Vazmena nedilja

Grančice moja, tamo priko mora
di zlatno sunce sije
di sve se nebo smije,
di svu nam zemlju brani naša
sedlasta gora,
da ti je sričan Vazan, bila
dupla rumanija,
ruža najlipća od svih,
brkasta mala Marija.
Ti ćeš danas pojtiti u crkivu, s
facoli hlibi i mesa,
za janca, turte i jaja, pop će
moliti stare slovinske beside,
tajne i mile beside, ke tamo
još više vride,
i vi ćete znati da ih je čula
veliki Bog iz nebesa.
U podne će biti na stolu jaja,
hlibi i janče pečenje,
vi ćete slaviti svetac kad Bog
je uskrsa,
vino će teći crleno vašeg
najboljeg trsa,
i sve će imati za sav veliko
sveto znamenje.
Ma kad se skupite tako na
Dan najlipći u litu,
U svakoj hiži za stolom
prazne kantride te stati,
prazna mesta te biti domaćih
sini, ščer, sestar i brati,
ki su nekamo sami u maglu
morali pojtiti po svitu.
Kad tamo po rasutih seli na
Vazan milijare oči
Su čiste i virne,
I molili čvrsto za pravdu i
ljude dobre i mirne,
Bog će vas čuti...

Mate Balota

Uskrsna pisanica – simbol rađanja novog života

Pisanica znači oprostaj od zime i početak toliko očekivanoga proljeća, pa otuda tradicija prema njezinu dekoriranju i bojanju. Ljudi vjeruju da u jajetu počiva golema snaga i da je simbol nastanka novog života. Taj pučki običaj postojao je i prije Krista. Od poganskih vremena pa do danas jaje je puno simbolike, neki su u njemu vidjeli snažan prirodni element, neki u žumanjku sunce, a drugi Božje ruke. Jaje kod rimokatolika predstavlja uskrsnuće i rađanje novog života. Jaja se daruju da bi bila rodna godina, a šarene boje nagovješćuju dolazeće proljeće. Osim šarenih jaja i zec donosi proljeće i također predstavlja dolazak novog života i obilja. Prvi put se u Njemačkoj spominje zec u svezi s donošenjem jaja ili pisanica, jer je kod djece stvoreno uvjerenje da ako prave gnijezdo, zeko će im donijeti jaja i darove.

U vremenu korizmno-uskrsnih običaja bojanje i ukrašavanje jaja jedno je od najpoznatijih uskrsnih običaja pretkršćanskog podrijetla. Uobičajilo se oslikavanje jaja voskom, «faksimiliranje» zeljastim biljem, ukrašavanje, struganje nožićem i britvom, bojanje i iscrtavanje čačalicom umočenom u solnu kiselinu, opletanje koncem i vunicom. Najstariji i najrašireniji način ukrašavanja jajeta je vosak. Motivi na njima su različiti i izuzetni. Svaki «majstor oslikrač» želi imati svoj prepoznatljiv ukras i stil. Najčešće se javljaju motivi proljetnoga cvijeća, motiv križa ili proljetnih radova, hrastovih i borovih grančica, ravne i izlomljene crte, točkice i valovnice, razni tekstovi; od imena darovatelja, godine nastanka, dobrih želja itd. Pisanica je i dar, osobito djeci, premda se i mladež međusobno daruje, pa i odrasli.

Pisanice s bojama iz prirode

Spraviti kućnu boju, kako su naši stari nazivali svoju umješnost bojenja onim što je priroda oko njih podarila, većini među nama je tajna. Zapravo, bolje bi bilo govoriti o neznanju i nepoznavanju nečega što nam je, možda, nadohvat ruke. Zaboravljeno umijeće jest bojanje bojama što ih priroda još uvijek obilno nudi. Najbolje je učiti urešavajući pisanice. Jaja, u pravilu kokošja, pomno

skuhamo da ne pukne ljuska. Već smo prije odabrali zelenu boju i pronašli dijelove bilja od kojeg ćemo je dobiti. Uz močenje u vodi, boju najčešće dobivamo kuhanjem prirodnog bojila. Lupina crvenog luka ili kora divlje jabuke izlučuju žutu boju. Crvena se pak boja dobiva iz korijena bročike, broča. Rascvjetale ljubice, skuhanе u vodi, pustit će plavo-ljubičastu boju za šaranje pisanica.

Bojanje jaja lukom

Za bojanje jaja na ovaj način potrebna su jaja sobne temperature, kora od luka (najbolje su crvene i smeđe kore) i vrpce za vezivanje. Omotajte kora od luka oko jajeta. Nema potrebe da to učinite preveć precizno, možete ostaviti i nekoliko praznina. Vežite kora. Da bi bilo sigurnije, spustite svako jaje u stopalo od čarape i gore vežite. Prokuhajte jaja. Koristite se toplom vodom, polako je uzavrite, a zatim kuhajte najmanje 40 minuta. Izvadite jaja i ohladite. Odmotajte ih i – gle čuda! Da biste postigli sjaj, nanesite mekom krpom malo ulja. (Namažite ih uljem.)

Prirodne (jestive) boje

Za ljubitelje prirodnih boja: jaja kuhana s korom od luka smeđasta su (crvenkasto-smeđa), sa špinatom zelena, s peršinovim

listom žuto-zelena, sa crvenom blitvom crvenkasta, sa čajem smeđa.

Jaje s aplikacijama

Komadići tkanine, vrpce, čipka, gotove aplikacije – sve to može poslužiti za slaganje dopadljivih i izvornih pisanica. Potrebno je još samo ljepilo, i može početi!

Kako se prave uzorci

Treba sirova jaja očistiti, zatim stopliti vosak i kistom razne uzorke napisati. Kada je to gotovo, stavi se u boju i kuha se u boji. Tamo gdje je bio vosak, ostat će jaje bijelo. Nakon što se izvadi iz boje, još dok je toplo, treba obrisati vosak, a na kraju mašću namazati da pisanice budu sjajne. *beta*

S Petrom Veselovićem prošao i zadnji osnivač iz Pinka-banda

Petroviski muzičari po Vazmi nastupaju u novom sastavu

Korene petroviskoga, u cijelom orsagu, štovec i Austriji, Slovačkoj, Hrvatskoj, dobro poznatoga benda svakako moramo iskati u negdašnjem Kapitar-bandu, koji je začeo guslati u Petrovom Selu na početku 1970-ih ljet, na čelu s bubnjarom i jačkarom Imrijem Kapitarom. U tom sastavu su bili još uz njega Petar Temmel, Toni Filipović, Belo Kopfensteiner, a mladi dičkaci su svirali na bučuri, svadba. Polako su se ljudi izminuli i sastav je za jedno vrime gorizeo ime „Veseli Petroviščani“. Karijera Pinka-banda je započeta na gradišćanskoj sceni nek 1980. ljeta, ali onda jur u novoj formi i kroz deset ljet su Imre Harsányi (jedino on je bio izvan Petrovoga Sela, rođeni Prisičan), Károly Kalocsai, Ambruš Škrapić, Imre Kapitar, Petar Temmel i Petar Veselović zabavljali goste, raspoloženu publiku na lokalni i regionalni fešta. Kako je rekao Petar Veselović, 1990. ljeta Pinka-band je otputovao u Ameriku tamošnjim Petroviščanom, tamo se je raširio konflikt med kotrigi benda, pak onda su se začeli ljudi rashadjati i tako je dospilo u sastav novo lice, Nikola Kohut. Druga turneja Pinka-banda u Americi je slijedila četiri ljeti kasnije, i to je doneslo odlazak nekih drugih članov. Dosadašnju varijaciju grupe smo mogli viditi 13 ljet dugo na pozornici, sve do ove hrvatske balske sezone u koj su tri kotrigi javno zbogomdali društvu i dosadašnjoj formi žitka: Norbert Horvat, Emil Temmel ter Petar Veselović, s kim skupa projde iz benda i zadnji osnivač ove legendarne grupe.

Ovu vist je sadašnji peljač muzičarov Nikola Kohut komentirao ovako: – *Za nas muzikante je svaki bal jedna mala svetačnost, a ovi zadnji hrvatski bali su bili i tužne svetačnosti. Za 13 ljet ćemo si kotrige izmuniti, malo ćemo se pomladiti, ofriščati, kad toliko ljet skupa guslati još i u jednom hištvu je čuda, ne onda u jednom bendu kade zaistinu svaki drugi vikend čuda vrimenta skupa potrošimo. Naš Petar Veselović koji je guslao tamburu, trubu i gitaru, on je odlučio da za 30 ljet će krajnapraviti. Već ne kani guslati naš klavijaturist Emil Temmel, on je isto tako rekao da ne ide s nami dalje pokidob je on poljodjelac i to mu jako čuda vrimenta zame, a treći je Norbert Horvat, on je bubnjar, on si je pak za 17 ljet odlučio da će se posvetiti svojoj familiji i da ne kani svaki tajedan s nami putovati po orsagu. Još nek čuda ljet smo skupa guslali, čuda dobrih i čemernih iskustav smo nabavili, ali sve skupa je lipo bilo, i ja im željim da budu imali čuda zdravlja i veselja u žitku svojem, a mi idemo dalje. Još je interes za nami velik, skoro nam je do oktobra svaki vikend zauzet, ufam se da ćemo moći i da nećemo iz ovoga elana vanispasti.* Petra Veselovića je Hrvatska manjinska samouprava Petrovoga Sela na regionalnom Hrvatskom balu u Sambotelu nagradila spomin-pločom za svoje 30-ljetno muziciranje i dost je teško vjerovati da bivši tamburaš, trombitaš i gitarist samo tako jednostavno se more odreći toga zanimanja, ko mu je pak ispunilo dosadašnji žitak. No, kako je izjavio, to mu je jur stari plan bio da prik 30 ljet neće ostati jur u svirki, nek potiho će projti „u mirovinu“, rekši muzičku tradiciju neka nosu dalje mladje generacije. Kad danas usporedi stariju i sadašnju grupu, i tu glazbu ostavljenu u prošlosti, i ovu noviju, sviranu u sadašnjosti, rekao bi: – *Velim da sam se ja u svi dvi grupa dobro ćutio. Pinka-band je jako dobar bio i prlje, istina je da je svit drugačkov bio, kot i mužike. Meni su se i te stare, kot i novije modernije melodije vidile. Ne bih znao gor reći koje jačke su mi najdraže, najbolje sam volio poslušati Olivera, Miros-*

Petar Veselović po trideset ljet je zbogomdao svirki. Tom svečanom prilikom ga je nagradila petroviska Hrvatska manjinska samouprava

lava Škora, Kića, Miša Kovača, njeve jačke su mojemu srcu najbliže. „Najboljim hrvatskim tamburašom“ pak se divim i jako se veselim da sam je mogao ćuti i na našem hrvatskom balu. Kako je Petar Veselović nadalje rekao, on nima ništ suprot da će Pinka-band i u budućnosti vanstati pod starim imenom iako će svirati jur prez njega. – Ufam se da moji tovaruši, Mikloševi, će dalje igrati, ja ću se veseliti da ovo dalje bude išlo i nisam htio da ova grupa drugo ime dobije, jer ovo je jedna tradicija, to se mora i dalje ćuvati.“

Po Vazmi, najprlje na jednoj svadbi će se predstaviti najno-

Kapitar-band 1974. ljeta – prethodnik Pinka-banda

vija formulacija s trimi starjimi i trimi novimi kotrigi. Nikola Kohut ostaje za gitarom i mikrofonom nadalje, kot pjevač i peljač grupe, Andraš Handler će i nadalje bas-gitaru „gnjaviti“, a pjevačica Sabina Kapitar dobit će na bini novu kolegicu, donedavnu pjevačicu Timar-trija, ka istovrimeno svira na gitari i tamburi, Zoricu Móricz-Timar. Nje životni partner, muž Tibor Timar (takaj Timar-trio) će igrati na sintetizatoru, a bivši bubnjar slavne Rive, Zoltán Janny po jednoj dugoj pauzi će ovde diktirati ritam.

-Timea Horvat-

Pinka-band 1990. ljeta u Americi. Sliva: Imre Harsányi, Petar Temmel, Petar Veselović, Imre Kapitar, Ambruš Škrapić, Károly Kalocsai

Moj zavičaj

Mjesto u kojem živim, susjedna mjesta i čitav kraj uokolo moj je zavičaj.

Brinem se da bude ljepši i da se u njemu bolje živi. Moj se zavičaj proteže na brežuljcima. Moj zavičaj je Pomurje. Mi imamo pograničnu rijeku koja se zove Mura. U Zalskoj županiji je, kraj Hrvatske. Moje selo u kojem živim zove se Sumarton. U tom hrvatskom naselju žive Hrvati i Mađari. Ljudi govore kajkavski. To hrvatsko naselje je blizu Velike Kaniže. Susjedno selo je Serdahel. U Serdahelu žive veseli ljudi. Između Sumartona i Serdahela na brežuljku su Kamanove gorice. U goricama ima mnogo podruma gdje se ljudi rado vesele.

Takav je moj dragi zavičaj.

Aleksandra Hederić, 7. razred, Serdahel

Idem u park

Idem u park po cio dan.
Ne jedem i ne pijem ja.
Ulazim noću u sedam sati.
Spavam od osam do podne, dva.
A poslije dva idem u park.
A u parku cvijeće cvate.
Ja ne znam koliko je sati pa pijem
i pijem od pet do šest sati.
A poslije šest sati ide sedam sati.
I tako svaki dan dok ne budem velik ja!!!

Emin Aliustić, 4. razred,
Hrvatska škola Miroslava Krleža

Izradila: Dijana Kovачić
iz Fičehaza

Zajedno se pripremaju na Uskrs

Mlinaračka djeca obožavaju sat vjeronauka. Tomu je «kriva» nova vjeroučiteljica. Učiteljica Agneza od jeseni poučava vjeronauk, a budući da u školi ima dovoljno prostora, uredila je za djecu sobu razmišljanja, ljubavi i druženja.

– To je učionica u kojoj se održavaju sati vjeronauka. Mislim da je vrlo važno da djeca budu u pravom ugođaju, da osjećaju u svojoj okolini Božju ljubav. Svakom sam djetetu pripremila krunicu da je ima pri ruci kada se zajedno molimo, uredila sam učionicu s vjerskim sadržajem, i djeca se vrlo vesele tomu. Kako se radi o hrvatskoj narodnosnoj školi, sve sam ispitala na dva jezika. Mislim da djeca moraju naučiti moliti se i na hrvat-

skom jeziku, tj. na jeziku svojih predaka, jer nekoć u ovim krajevima molilo se samo hrvatski. – kazala je vjeroučiteljica.

Na svakom se satu okupe djeca i razgovaraju s vjeroučiteljicom o Božjoj ljubavi, o Isusu koji je umro na križu da bi pomirio ljude koji su sagriješili protiv Boga i drugih ljudi.

Pripremajući se na Uskrs, učiteljica je na karton nacrtala postaje Isusova križnog puta i napisala hrvatske nazive postaja, i zajedno su ih učili.

Također u okviru sata vjeronauka, djecu su mogla izraditi naljepnice za staklo s tematikom Uskrsa.

Beta

Uskrs

Mirisavo, nasmijano
Procvjetalo staro polje,
Javiše se mlade ptice
Slatkom pjesmom tko će bolje!
A lasta se mala vraća
Traži gnijezdo svoje milo,
Od cvrkuta i od pjesme
Sve se nebo razvedrilo.
Proljeće je ljupko drago
Ode zima svojem dvoru,
Proljeće je zaodjelo
Zelen listom gaj i goru.
Od veselja i od sreće
Zrakom bruje pirna zvona:
Uskrs! Uskrs! jednu pjesmu
Pjeva širom vasiona!

Rikard Katalinić Jeretov

Naš susret s Hrvojem Salopekom u Koljnofu

Koljnof vrlo je lijepo uređeno, umiljato mjesto u mađarskom dijelu Gradišća, nedaleko od Šoprona. Na čelu mu se nalazi Franjo Grubić. Na jednom rubu naselja nalazi se prekrasna barokna crkva, takozvana Nádasdyeva, a u središtu sela je lijepa kapela. Imena ulica i nekih javnih zgrada napisani su na mađarskom i hrvatskom jeziku, što jako ugodno djeluje na sve nas koji pripadamo hrvatskom narodu.

Lektorica za hrvatski jezik i književnost, mlada profesorica iz Rijeke Iva Bezinović i moja malenkost s vozačem naše škole mjesečno jednom odlazimo tamo da održimo konzultacije onim pedagozima hrvatske i mađarske narodnosti kojima je to potrebno kako bi imali odgovarajuće diplome za obavljanje svoga rada u školama koje su nedavno postale dvojezične, odnosno će to u skorjoj budućnosti postati, a to su koljnofska, bizonjska i petrovoselska. Prostor i sredstva za konzultacije osigurava nam koljnofska dvojezična škola Mihovila Nakovića kojom upravlja ravnateljica Jagica Sárközi. Škola je glede dvojezičnosti vrlo dobro opremljena. Veliku pomoć onima koji jezik slabije znaju, u razdoblju između dvije konzultacije pruža nastavnica Katarina Mohoš-Arató, a u toj školi radi i nama svima dobro poznata nastavnica Inga Klemenšić. Prenočište i prehranu dobijemo u restoranu „Levanda” koji vodi Ivan Pinezić, a u vlasništvu je stomatologa dr. Franje Pajrića. To je jedan u svakom pogledu hrvatski restoran: restoran s hrvatskim jelima, hrvatskom glazbom koja preko zvučnika stalno tiho svira, s hrvatskim dekoracijama, novinama, knjigama, slikama, s velikim križem i velikom krunicom nasuprot ulaza. I osoblje govori hrvatski.

U tome prekrasnom ozračju održano je 7. ožujka, u petak, s početkom od 18 sati predstavljanje knjige Hrvoja Salopeka „Ogulinsko-modruški rodovi” (Podnaslov: Podrijetlo, razvoj, rasprostranjenost, seobe i prezimena ogulinskog kraja). Knjiga je izdana 2007. godine u Zagrebu, a izdavači su joj bili Matica hrvatska – Ogulin, Hrvatska matica iseljenika – Zagreb i Hrvatsko rodoslovno društvo „Pavao Ritter Vitezović” – Zagreb. Recenzent knjige je akademik Petar Strčić.

To je vrlo lijepo opremljena knjiga s 504 stranice, tiskana je na finom papiru s mnoštvo vrijednih fotografija i zemljovida. Govori se u njoj o zemljopisnom položaju i prirodnim osobinama, o povijesti ogulinskoga kraja s posebnim osvrtom na kretanje stanovništva, o govorima i imenoslovlju, a nalazimo u njoj i osvrt na život vojnokrajškoga stanovništva te na kraju i dio o starim rodovima toga kraja.

Sve u svemu, vrlo vrijedna knjiga koju vrijedi pročitati svakom Hrvatima kao i svakom čovjeku koga zanima prošlost našega naroda, osobito onima čiji preci odande potječu, a to su prije svega naši gradišćanski Hrvati. Vjerojatno je baš zato koljnofska Hrvatska manjinska samouprava, na čelu s dr. Franjom Pajrićem, koji je ondje, kako vidim, motor

hrvatskih zbivanja, pozvala gospodina Hrvoja Salopeka, autora spomenute knjige, da svima zainteresiranima predstavi to zanimljivo štivo: da ih upozna s dolaskom njihovih predaka u kraj u kojem danas žive, da im pomogne u očuvanju njihove nacionalne svijesti, da ih duhovno obogati.

Hrvoje Salopek, i sam po svojim precima podrijetlom iz ogulinskoga kraja, ali rodom iz Zagreba (1960), koji je između 1970. i 1979. godine živio u Austriji (tada se vraća u Hrvatsku), od 1993. se zapošljava u Hrvatskoj matici iseljenika gdje je do prošle godine vodio Odjel za hrvatske autohtone manjine, a danas radi kao izvršni urednik časopisa „Matica” (koji mnogi od nas redovito čitaju), pravi je znalac onoga o čemu piše. Ta knjiga je plod njegova dugogodišnjeg rada. Na predstavljanju knjige u, kako rekoh, restoranu „Levanda” okupilo nas se tridesetak osoba među njima i načelnik sela, ravnateljica škole, nastavnik u mirovini Franjo Pajrić stariji, aktivist u mirovini Geza Völgyi i njegov sin Geza Völgyi mlađi, koji vodi tamburašku sekciju u Koljnofu, Čaba Horvath, ravnatelj Croaticice, voditelj restorana, nekolicina naših izvanrednih studenata, još neki za mene nepoznati Gradišćanci i nas dvoje profesora.

Pozivnica

Igrokazačko društvo Petrovoga Sela poziva Vas na predstavu komedije Marca Camolettia.

Presidanje u Parizu (Boing, boing),

u tri čini, morete viditi u petrovskom domu kulture 30. marcijunja, nedilju, od 19 uri začeto.

Režija: Ana Škrapić-Timar

Pomoćnica: Gyöngyi Pataki-Kapitar

Čitavo ovo predstavljanje vodio je i za one koji ne razumiju dobro hrvatski, vrlo lijepo, slikovito, rekao bih briljantno, prevodio dr. Franjo Pajrić koji je svojim nastupom opravdao da je svoj studij završio u Zagrebu i da je sin jednog Franje Pajrića. On je i fotografirao i bodrio nazočne da pitaju predavača ako ih nešto zanima glede teme koja se obrazlagala.

Takva jedna večer s takvim jednim gostom jačala je i moju narodnosnu svijest, a vjerujem i svih nazočnih te nas potakla na promišljanje naše prošlosti, sadašnjosti, a vjerujemo i budućnosti.

Kako dalje i zašto nas je zahvatila tako velika asimilacija? – postavio je pitanje voditelj večeri Franjo Pajrić mlađi. Odgovor je dao njegov otac Franjo Pajrić stariji, dugogodišnji koljnofski pedagog i aktivist u mirovini, vrlo odlučno: Ako netko kao Hrvat u Mađarskoj nije sposoban svome djetetu predati svoj materinski jezik, ne znam što da mu kažem. Tu je ključ našega opstanka.

Nakon svega svi smo za simboličnu cijenu mogli kupiti knjigu Hrvoja Salopeka. Taj dio posla obavila je simpatična autorova supruga Jagoda.

Dok sve to pišem, preda mnom je Salopekova knjiga čiji je autor prije petnaestak godina i u Baji (u školi Ferenc Rákóczi II) nama, hrvatskim pedagozima, održao jedno slično predavanje. Na to sam i podsjetio autora kada se i za mene potpisao u svoju knjigu. I on se sjećao toga događaja. Sada samo na jedno mogu misliti: kako će, ako Bog da, biti slatko u ljeto u hladu našega dvorišta uz blagi povjetarac tu knjigu čitati.

Čestitam organizatorima i velim: samo tako i dalje.

Živko Gorjanac
Foto: Petar Tyrant

Igraju:

Berni Mladić – Zoltan Kurcz
Petar, sluga – Andraš Handler
Robert Ormarić – Atila Filipović
Leo Ormarić – Imre Kapitar
Angela, talijanska stjuardeska – Timea Horvat
Marica, ugarska stjuardeska – Marica Škrapić-Vujčić
Judit, nimška stjuardeska – Zorica Móríc-Timar
Papa Botacci – Petar Temmel
Mama Botacci – Ana Geošić-Neubauer
Giuseppe Botacci – Jožef Harangozo
Francesco Botacci – Laslo Škrapić
Susida – Marica Móríc
James Dallas, milijuner – Petar Móríc
Joško, taxi-vozač – Albert Handler
Poštar – Zoltan Škrapić

Slike seoskih ugodaja u Mlinarcima

Osnovna škola i Hrvatska manjinska samouprava u Mlinarcima 7. ožujka započela je niz programa pod naslovom «Slike seoskih ugodaja» preko kojih žele prikazati nekadašnji život u selu, evocirati stare običaje, nekadašnje poljodjelske radove i tradicije. Na prvoj priredbi obraden je običaj «ružđenje kukuruza», tj. krunjenje kukuruza, i prikazana su stara hrvatska jela, poglavito od kukuruza. Niz programa nastavit će se šaranjem pisanica.

Današnja mladež često ne može zamisliti kako su njihove bake, prabake i djedovi živjeli. Nezamislivo im je da nije bilo telefona, auta u svakoj kući, pralo se rukom i mnogi su se poslovi radili rukama, jer nije bilo toliko strojeva. To su uvidjele i njihove učiteljice, pa su mislile, ako je to prikazano, mnogo lakše se zapamtiti, a možda se i zavole, nauče neki običaji i iz godine u godinu će se obnavljati.

Kristina Gerőly, predsjednica hrvatske samouprave i voditeljica područne škole u Mlinarcima, dogovorila se s članovima pjevačkoga zbora da će prirediti običaj krunjenja kukuruza, jer to nije bio samo posao, nego i običaj da se okupi rodbina, susjedstvo pa se razgovaralo, pjevalo, domaćica je pekla kolače, nosilo se vino, djeca su se oko igrala.

– Naša blagovaonica se pretvorila u pojatu, nanosili smo kukuruza s klipovima, nabavili alate potrebne za kruniti, tj. ružditi. Ručnu ruždalu je moglo svako dijete isprobati, onda smo donesli drveno korito u koje se sakupljalo sjeme. Jako sam zahvalna članovima pjevačkoga zbora jer vrlo mnogo pomažu prilikom takvih priredaba. I ovaj put su nam ispekle fine kolače kako bi djeca mogla kušati stara tradicionalna jela. Žene su mi uvijek na raspolaganju, bilo što nam treba, a treba reći da redovito probaju i sve ljepše pjevaju – reče predsjednica dok je i ona prikazivala „ružđenje”.

Na programu su Mariška Biro, Katica Kotnjek, Ilonka Saraz, Mariška Tišler, Margita Peti, Mariška György, Katica Androci ispekle kolače: cicvaru ili zlevanku od kukuruznoga brašna, kuržnaču, mazanicu, krpice, piškotu, kifle i orahnjaču.

Teta Margita je uzela i frtuna i pokazala kako se fino klizao kukuruz na njemu u košaru, onda su žene pričale neke pripovijetke iz starih vremena. Spomenule su i to da ako su bile zločeste, morale su klečati na kukuruze. Neka su djeca isprobala i to kako dugo se može izdržati.

Teta Biro Mariška „prepovedala je” kako su nekada učili u školi slova, da je svako slovo imalo svoj znak koji je trebalo prikazivati. Da su nosile suknje bez gaćica i da nisu imali cipele. Kada je zimi trebalo u školu ići, onda ih je „japa” nosio da im se noge ne smrznju. Gore su „deklice” imale velike rupce „batače”, to je bilo jako toplo.

Teta Mariška samo je malo znala mađarski. Njezini su se roditelji preselili u

Nije lako klečati na kukuruze

Budimpeštu, onda je tamo polazila školu pa je kazala: «Nigdar nem zabila onu sramutu kak su me ismijali tam vu Pešti kaj ja nesem znala dobro govoriti po mađarski, išče su mi i to rekli kaj ne znam svoje ime. Moja mama je mene domaj zvala Margeta, a vu knjižici mi je pisalo Marija, pak sam rekla da se zovem Margeta. Jako mi je bilo hudo tam. Fala Bogu, vrnuli smo se na Minarce i tu mi je već lepo bilo vučiti se. Ja išče i to pomlam da sem prvaj dobila čizmice, velike kaj so mi dugo bile dobre, tak sam bila srečna kaj sam celi den lubila te čizmice.»

Djeca su otvorenih usta slušala priče, čudila se i smijala se kako je bilo nekada. Poslije su rado kušala izvrsna jela te naučila neke domaće izraze vezane uz krunidbu kukuruza, narodnu nošnju i specijalitete.

Manjinska samouprava nastavit će sličan program i pred Uskrs kada će prirediti šaranje pisanica kistom i prirodnim bojama. Preko ljeta u okviru Dana mazanica ponovno će se sresti žene i djeca, a za mlinaračku djecu priprema se i čitalački tabor u kojem će biti razni programi vezani uz upoznavanje svoga kraja, otputovat će na jedan dan vlakom u Kotoribu, pecat će na Muri itd., zatim najesen će prirediti običaj kiseljenja kupusa, otići će na pravu berbu u vinograd i prirediti tradicionalnu berbenu povorku.

beta

O stručnoj potpori muzejima koje održavaju mjesne samouprave

Broj i naziv pravila: 3/2008. (II. 19) uredba OKM-a (Ministarstva obrazovanja i kulture) o stručnoj potpori muzejima koje održavaju mjesne samouprave.

Sušтина pravila: Stručnu potporu dobivaju mjesne samouprave koje održavaju muzej s dozvolom za rad. Potpora se može tražiti za ove aktivnosti:

a) pripremanje, stvaranje, potpuno obnavljanje, osuvremenjivanje većega stalnog postava – u vrijednosti od deset i više milijuna forinti – uključujući i stvaranje izložbenog prostora za prikazivanje vrijednosti kulture Roma, odnosno objavljivanje kataloga, vodiča kroz postav, obavijesnih brošura na više stranih jezika (knjige, CD, DVD),

b) razvijanje sigurnosnog sustava za zaštitu umjetnina stalnog postava,

c) kompletna stručna obnova etnografskih zbirki regionalnog karaktera na otvorenom prostoru.

Zahtjev za financijsku potporu mjesne samouprave moraju uputiti nadležnoj Regionalnoj upravi mađarske Državne riznice (Magyar Államkincstár illetékes Regionális Igazgatóság) do 31. ožujka 2008. Odluku o pružanju potpore donosi ministar školstva i kulture. OKM (Ministarstvo obrazovanja i kulture) odluku će objaviti do 10. lipnja 2008. u glasilu „Kulturális Közlöny” te na svojoj web-stranici.

Financijsko izvješće treba podnijeti do 31. prosinca 2008.

Stupanje na snagu: 20. veljače 2008.

Objava u Magyar Közlönyu: MK, broj 26. (19. veljače 2008).

ČIKERIJA – U tome bačkom selu 16. ožujka ove godine izabrani su novi članovi župnog, crkvenog odbora, među kojima su zastupljene sve tri nacionalne zajednice: bunjevački Hrvati, Nijemci i Mađari. Kako je tom prigodom navijestio velečasni Csaba Sálek, podrijetlom iz Slovačke, 18. svibnja župu će posjetiti dr. Balázs Bábel, nadbiskup kalačko-kečkemetski, pa će novi odbornici prisegnuti, a on će podijeliti i sakrament krizme. Nakon što položi preostale ispите, očekuje se da bi tada kapelan Csaba Sálek mogao biti postavljen za župnika. Podsjetimo da je po njegovu dolasku u Čikeriju još lani u listopadu nakon mnogo godina pokrenuta i održana prva naša misa s ciljem da mise na bunjevačkohrvatskom jeziku postanu redovite.

Što je muškarac bez brkova

U organizaciji Generalnoga konzulata Republike Hrvatske Pečuh i Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe, u Hrvatskome klubu započeo je ciklus prikazivanja hrvatskih igranih filmova «Večeri uz hrvatski film». Prvi film prikazan je 12. ožujka. Bio je to film scenarista, redatelja i producenta Hrvoja Hribara, nastao prema romanu Ante Tomića iz 2006. godine, svojevrsna uspješnica (hit) u hrvatskim kinima, višestruko nagrađivani, najgledaniji film desetljeća, film na izvornome jezičnom idiomu Dalmatinske zagore «Što je muškarac bez brkova». Klub hrvatskog filma, kojem su u velikom boju nazočili učenici Hrvatske gimnazije Miroslava Krležje i studenti hrvatskog jezika Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, otvorila je konzul gerant spomenutoga konzulata Vesna Njikoš Pečkaj koja je ukratko predstavila film. Ante Tomić napisao je odličnu knjigu koja je uskoro postala bestseller u Hrvatskoj, a po kojoj je potom snimljen istoimeni igrani film, gromoglasna komedija s odličnom glumačkom ekipom na čelu s Ivom Gregurovićem. «Što je muškarac bez brkova» govori nam o Dalmatinskoj zagori, ljudima iz toga kraja, njihovim običajima i životima. Toplo i s puno simpatije Tomić opisuje isprepletene sudbine mlade udovice, popa, gastarbajtera s mnogo novca i ostalih životopisnih likova iz sela Smiljeva. Kažu kritičari kako je «Što je muškarac bez brkova» briljantan roman pisan u tradiciji najboljih čeških humorističnih romana. Tomićevi likovi nasmijati će vas, a blaga ironija otkrit će kako se ispod grubog i primitivnog naličja kriju ljudi koji su u svojoj biti dobri. Svjetska premijera toga filma bila je na 11. Sarajevskom filmskom festivalu u okviru Takmičarskog programa, a glumica Zrinka Cvitešić ovjenčana je tada prestižnim Srcem Sarajeva za najbolju žensku ulogu. Premijera je ovom ostvarenju otvorila vrata brojnih filmskih smotri širom svijeta. Film je potom krenuo u kina po Hrvatskoj gdje je ostvario nezapamćen uspjeh. Vidjelo ga je više od 150 tisuća gledatelja u Hrvatskoj. Uloge u filmu ostvarili su Leon Lučev, Zrinka Cvitešić, Ivo Gregurević, Jelena Lopatić, Bojan Navojec, Marija Škarčić...

bpb

Stručna radionica „Narodnosna kazališna umjetnost 2008”

Na narodnosnoj konferenciji s naslovom „Manjina–većina–integracija” koja je održana u jesen 2007. Mađarski prosvjetni zavod i lektorat za likovnu umjetnost (MMIKL) odlučio je da će radi osnivanja stručnih radionica ustrojiti radioničarske razgovore.

Prvi takav razgovor naslovljen „Narodnosna kazališna umjetnost 2008” za stručnjake i publiku narodnosnih kazališta, nadalje za zainteresirane dužnosnike s područja kulture, za članove odbora, savjetnike za kulturu značajnih ustanova, državnih kulturnih udruga i manjinskih samouprava, znanstvenih zavoda za kulturu, inozemnih predstavništava, te za suradnike stručnih ministarstava održat će se 28. ožujka ove godine od 10 do 14 sati u sjedištu Zavoda: Budai Vigadó, Budapest, I. ker. Corvin tér 8.

Teme radioničarskih razgovora:

Kako će se na pragu 21. stoljeća odvijati položaj narodnosnih kazališta u Mađarskoj?

Kakva će biti struktura kazališnih radionica i kakva se budućnost nazire?

Polazne temelje razgovora daje potkraj veljače uspješno održani Arcusfest 2008, Susret narodnosnih kazališta, predavanja i stručni forumi tijekom susreta. Položaj kazališne umjetnosti razmotrit će se u teoriji i praksi kako bi našli prohodne putove za budućnost. Ciljevi su radioničarskih razgovora mjerenja radi ocjene položaja narodnosne kazališne umjetnosti, pregled integriranja u mađarsku kazališnu struku i društvo, dosadašnja iskustva postojećih struktura i promišljanje mogućih struktura, neprekinutost djelovanja i nacrt mogućih planova.

Program stručne radionice

Sudionike pozdravlja: Erika Borbáth, ravnateljica MMIKL

Predavanja:

Što činimo, što možemo učiniti za budućnost narodnosne kazališne umjetnosti – Erika Németh, glavna ravnateljica Glavnog odjela za nacionalne i etničke manjine pri uredu premijera

Kazalište–kazališna igra–narodnosti 2008 – András Frigyesi, narodnosni referent, redatelj, ravnatelj Njemačkog kazališta u Budimpešti

Integriranost narodnosne kazališne umjetnosti u mađarsku kazališnu struku, njezino strukturalno mjesto – László Megyeri, ravnatelj Kazališta Thalia

Položaj grčke kazališne umjetnosti u Mađarskoj – Caruha Vangelio, voditelj kazališne družine Neaniki Szkini

Kazališna umjetnost koja nadilazi školske okvire, stručno usavršavanje kazališnih pedagoga – Tímea Faragó, voditeljica kazališne skupine Pa Thalia

Prošlost, sadašnjost i budućnost Slovačkog kazališta „Vertigo” u Mađarskoj – ravnateljica Daniela Onodi

Kazalište i održavatelj – županijsko kazalište državnog karaktera: primjer posebnoga položaja – Ildikó Frank, ravnateljica Kazališta Nijemaca u Mađarskoj u Seksaru

Društveni odjek narodnosne kazališne umjetnosti, zanimanje medija – Pero Lastić, organizator Arcusfesta, zadužen za društvene veze, član Narodnosnoga kulturnog stručnog vijeća MMI.